

8

VEKTÖR KAYNAKLI HASTALIKLAR

Uzm. Dr. Selçuk NAZİK

Giriş

Hastalığın bulaşmasına aracılık eden canlılar “vektör” olarak adlandırılır. Vektörler bakteri, virüs, parazit ve diğer etkenlerin insanlar arasında veya hayvanlardan insanlara taşınarak hastalık oluşmasına neden olmaktadır. Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) verilerine göre tüm bulaşıcı hastalıkların %17’sinden fazlasını vektör kaynaklı hastalıkların oluşturduğu ve yıllık 1 milyondan fazla vektör kaynaklı hastalıklara bağlı ölüm meydana geldiği bildirilmiştir.

Tüm dünyada vektörlerle bulaşan birçok hastalık vardır. Bu hastalıklar içerisinde ülkemizde önemli yere sahip olan hastalıklar; Kırım Kongo Kanamalı Ateşi (KKKA), Sıtma (Malarya), Leyişmanyazis (Kala-Azar, Şark çıbanı), Tularemi, Lyme gibi vektör kaynaklı hastalıklardır. Bu hastalıklar ile birlikte son dönemlerde özellikle Güney Amerika’da görülen ve tüm dünyaya yayılan Aedes cinsi sivrisinekler tarafından bulaştırılan “Zika Virüs” enfeksiyonundan da bahsedilecektir.

Kırım Kongo Kanamalı Ateşi

Kırım-Kongo Kanamalı Ateşi (KKKA), Hyalomma cinsine ait (Şekil 8.1) keneler aracılığıyla hayvanlardan insanlara bulaşan zoonotik bir hastalıktır. Hastalık etkeni olan KKKA virüsü, Bunyaviridae ailesinin Nairovirüs grubuna bağlı bir RNA virüsüdür. Hastalık ilk kez Batı Kırım’da 1944 yılında görülmüştür. 1956 yılında Kongo’da tanımlanmış ve Kongo Ateşi adını almıştır. 1969’da her iki hastalığın etkeninin aynı olduğu saptanmış ve hastalığın adı KKKA olmuştur. Ülkemizde KKKA hastalığı 2002 yılında dikkat çekmiş ve 2003 yılında ilk vaka tanımlanmıştır.

Kaynaklar

1. WHO. Vector Borne Disease. <http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs387/en/> 26.09.2016.
2. WHO. Crimean-Congo haemorrhagic fever. <http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs208/en/> 26.09.2016.
3. T.C. Sağlık Bakanlığı Türkiye Halk Sağlığı Kurumu. Kırım Kongo Kanamalı Ateşi. http://www.thsk.gov.tr/dosya/birimler/zoootik_hastaliklar_db/dokumanlar/kkka/KKKA_sunum_hekimler_icin.pdf 26.09.2016.
4. WHO. Malaria. <http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs094/en/> 26.09.2016.
5. T.C. Sağlık Bakanlığı Türkiye Halk Sağlığı Kurumu. Sıtma. <http://www.saglik.gov.tr/TR/dosya/1-103249/h/sitmasunum-1.pdf> 26.09.2016.
6. Günay Ü, Baytan B, Güneş AM. Çocukluk Çağında Kala-Azar. J Curr Pediatr 2005; 3:
7. Özbel Y, Özensoy Töz S. *Leishmaniasis*. İçinde: Özcel MA (editör). *Özcel'in Tıbbi Parazit Hastalıkları*. 1. baskı. İzmir, Türkiye Parazitoloji Derneği Yayınları, 2007:197-241
8. CDC's Parasitic Diseases Branch. Practical Guide for Laboratory Diagnosis of Leishmaniasis. http://www.cdc.gov/parasites/leishmaniasis/resources/pdf/cdc_diagnosis_guide_leishmaniasis.pdf 26.09.2016.
9. Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü Zoonotik Hastalıklar Daire Başkanlığı. Tularemi Hastalığının Kontrolü İçin Saha Rehberi, 1. Baskı, 2011:1-48.
10. <http://www.who.int/topics/tularaemia/en/> 26.09.2016.
11. Shapiro ED. Clinical practice. Lyme disease. N Engl J Med. 2014 May 1;370(18):1724-31.
12. Türkiye Halk Sağlığı Kurumu Başkanlığı. Zika Virüs Hastalığı Bilgilendirme Ve Vaka Yönetim Rehberi, Versiyon 3, 2016:1-32.
13. Wu J, Huang DY, Ma JT, Ma YH, Hu YF. Available Evidence of Association between Zika Virus and Microcephaly. Chin Med J (Engl). 2016 5th Oct;129(19):2347-56.